

ЗАТВЕРДЖУЮ
директор НЕНЦ
В.В. Вербицький

«10» листопада 2023 р.

ОБГОВОРЕНО
на засіданні педагогічної ради НЕНЦ
Протокол №4
від 10.11.2023 р.

СТРАТЕГІЯ

розвитку позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку до 2030 року

Сьогодні в світі еколого-біологічна освіта визнається одним із основних факторів екологізації всіх видів людської діяльності. Вона розглядається як самостійна й нагальна проблема, як важливий інструмент управління, головний важіль для вдосконалення моделі виробництва і споживання з урахуванням можливостей біосфери.

Системі позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку в Україні належить важливе місце у створенні додаткових можливостей для здобувачів освіти у самовизначенні, саморозвитку, самореалізації, формування патріотичних почуттів, моральних рис, соціально-громадської позиції. Вона створює можливості для оволодіння дітьми та молоддю новими, специфічними знаннями, сприяє розвитку здібностей і самореалізації, формуванню екологічної культури. До того ж, крім професійної орієнтації молоді, створюються умови для наукового, творчого підходу до розв'язання екологічних проблем.

Еколого-натуралістичний напрям в позашкільній освіті сьогодні залишається основним осередком **учнівського дослідництва**, що проводиться в профільних гуртках, творчих об'єднаннях, наукових товариствах та охоплює майбутніх фахівців, які розвиватимуть вітчизняну економіку та природничу галузь науки.

Ця стратегія визначає основні суспільно-значущі трансформації позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку до 2030 р. з урахуванням процесів розбудови суспільства та економіки країни.

Серед пріоритетів розвитку позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку в Україні є:

- формування цілісної особистості, професіонала, громадянина України, який здатен до успішної самореалізації, розбудови суспільства та економіки на засадах екологічної безпеки;

- трансформація освітнього природоохоронного простору у стимулюючий розвиток та інноваційність, максимально доступний для дітей та молоді осередок задля покращення екологічної ситуації у місцевих громадах, регіоні, держави в цілому.

Кінцева мета: здобувачі освіти отримують якісні освітні послуги за еколого-натуралістичним напрямом позашкільної освіти, що сприяє розвитку інтелектуальних здібностей і обдарувань, утвердженню української національної ідентичності та активної громадянської позиції, військово-патріотичному вихованню, надолуженню освітніх втрат й ефективному професійному спрямуванню на еколого-біологічну сферу трудової діяльності для соціально-економічної розбудови й екологічної безпеки територіальних громад, регіонів, країни.

Принципи:

Освіта для сталого розвитку суспільства: набуття знань і навичок, що сприяють формуванню екологічно свідомого суспільства, сталого стилю життя; розвитку науки і технологічних рішень задля збалансованого природокористування.

Особистісно орієнтована освіта: в освітньому процесі закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, зважаючи на інтереси, задатки та здібності людини, маємо прагнути, щоб кожен почувався цінним і здатним досягати бажаних результатів.

Євроінтеграція і глобалізація: еколого-натуралістична освіта в Україні має підготувати громадян до активної ролі у глобалізованому світі, популяризуючи принципи сталого розвитку, екологізації, толерантності та міжкультурної комунікації.

Адаптивність до світу, який швидко змінюється: позашкільна освіта еколого-натуралістичного напрямку має сформувати необхідні навички для високої соціальної й професійної результативності особистості: критичне мислення, здатність розв'язувати проблеми, гнучкість, креативність, комунікабельність, таймменеджмент.

Цифровізація як трансформація еколого-біологічної освіти, що формує єдиний сучасний, відкритий, доступний освітній простір, сприяє модернізації механізмів мережевої взаємодії й управління задля сталого розвитку закладів позашкільної освіти.

Науково орієнтоване навчання: система еколого-натуралістичної освіти має орієнтуватися на найновіші результати біологічної науки, винаходи та відкриття, використовувати їх в освітньому процесі закладів позашкільної освіти. Інтеграція з наукою має відбуватися ще з початкової

школи, а природнича освіта та стимулювання до дослідницької діяльності упродовж усієї освітньої траєкторії.

Наука та інновації: основа високотехнологічного розвитку економіки, середовище для інтелектуальної творчості з орієнтиром на прикладний результат для громад, регіонів і держави в цілому та значний внесок у глобальні фундаментальні дослідження природничої науки.

Освіта, спрямована на утвердження української нації та розвиток громадянського суспільства: еколого-натуралістична освітня система має виховувати повагу до українських традицій, мови та культури, формувати громадянську відповідальність і свідомість, добродієність, доброту та емпатію до оточення, повагу до гідності кожної людини, спадку української історії; збереження унікальної природи України, різноманіття флори та фауни.

Безбар'єрна та інклюзивна освіта: незалежно від соціального статусу, етнічного походження, віку, особливих освітніх потреб, стану здоров'я чи статі, кожна людина має право на якісну еколого-натуралістичну освіту.

Кроссекторальне партнерство: освітня та наукова системи мають активно взаємодіяти із громадою, батьками, органами влади, соціально відповідальним бізнесом та громадськими організаціями. Громади пріоритезують еколого-натуралістичну освіту і природничу науку, інвестують у неї, усвідомлюючи, що це інвестиція у добробут наступних поколінь українців.

Валідація: визнання результатів позашкільної еколого-біологічної освіти, кваліфікація набутих знань й компетентностей.

Освіта протягом життя: створення умов щодо надання у позашкільному просторі освітніх послуг дорослому населенню місцевих громад.

Документом передбачено **реалізацію** наступних стратегічних **цілей**:

1) Можливість для здобувачів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку розвитку в безпечному, інклюзивному та інноваційному освітньому середовищі, яка реалізується через:

- адаптування мережі закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку до потреб вихованців;

- модернізацію закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку з урахуванням принципів безпечності, безбар'єрності та інклюзивності;

- забезпечення закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку сучасною матеріально-технічною базою, що сприяє формуванню комфортних і привабливих умов для навчально-пізнавальної діяльності;

- створення єдиного освітнього простору для учнівської та студентської молоді (в межах соціально-педагогічної концепції екологічної освіти «Сім'я – дошкільна установа – школа – заклади позашкільної еколого-натуралістичного напрямку та вищої освіти»);

- забезпечення прийняття закладами позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку нових інфраструктурних рішень для доступу до якісної позашкільної освіти на деокупованих територіях;
- налагодження співпраці з науковими установами як фундаменту для науково-дослідницької роботи з вихованцями.

2) Отримання здобувачами якісної позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, з оновленим змістом і методиками, що відповідають викликам та тенденціям сучасності, зокрема:

- відповідність освітньої діяльності закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку потребам воєнного/ післявоєнного періоду та врахування найкращих національних та міжнародних практик;
- ефективна та стійка система надолуження освітніх втрат для забезпечення освітніх потреб здобувачів позашкільної еколого-натуралістичної освіти під час обставин непереборної сили;
- концентрація змісту позашкільної еколого-натуралістичної освіти на засадах компетентнісного підходу за напрямками (профілями): екологічний, біологічний, аграрний, природничо-прикладний;
- реалізація державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності як складової забезпечення національної безпеки України; забезпечення здобуття громадянських компетентностей здобувачами освіти, їх громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання під час здійснення освітньої діяльності;
- підтримка, реалізація інтелектуально-творчого потенціалу здобувачів еколого-натуралістичної позашкільної освіти через ефективну участь у національних і міжнародних заходах (олімпіадах, конкурсах, змаганнях тощо);
- забезпечення психоемоційної підтримки учасників освітнього процесу закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку;
- підтримка ініціатив і активностей здобувачів освіти, спрямованих на сталий розвиток місцевих громад;
- упровадження позашкільної освіти еколого-натуралістичної напрямку для дорослого населення.

3) Забезпечення позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку висококваліфікованими педагогічними працівниками, що реалізується через:

- здійснення професійної підготовки педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку за освітніми програмами, що враховують інноваційний національний та міжнародний досвід;
- підвищення професійної компетентності педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, зокрема із

цифрової грамотності та вивчення мов Європейського союзу (насамперед англійської), що дає можливість адаптуватися до викликів сучасності;

- поширення кращих практик педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку.

4) забезпечення ефективного управління і достатнього фінансування коштів для розвитку закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, що реалізується через:

- залучення додаткових джерел фінансування, що не заборонені законодавством України;

- узгоджена та ефективна система управління та фінансування еколого-натуралістичної позашкільної освіти на місцевому, регіональному та державному рівнях;

- впровадження моніторингової діяльності та системної освітньої аналітики у сфері еколого-натуралістичної позашкільної освіти з метою забезпечення якості та ефективності планування і прийняття зважених управлінських рішень.

Очікувані результати:

- збільшення охоплення дітей та молоді еколого-натуралістичною позашкільною освітою;

- модернізація освітнього середовища, змісту, форм і методів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку;

- створення оптимальної мережі закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, що відповідає потребам регіону;

- створення умов й забезпечення доступу дитячого та дорослого населення, осіб із особливими освітніми потребами до здобуття якісної еколого-натуралістичної позашкільної освіти;

- забезпечення умов (доступність, наявність необхідних засобів для навчання) для інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку;

- спроможність педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку здійснювати освітню діяльність з урахуванням наслідків війни (психологічних, соціальних, економічних) для учасників освітнього процесу;

- реалізація молодіжних стартапів, ініціатив і активностей, спрямованих на сталий розвиток й екологічну безпеку місцевих громад; збереження інтелектуального потенціалу;

- підвищення ролі суспільних інституцій, батьків, громадськості у розвитку позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, забезпечення її престижу.